

21:05, Kedd (július 19.), m1

Sok húhó Emmiért
magyar tévéfilm, 67 perc, 1997

rendező: Molnár György
író: Aszlányi Károly
forgatókönyvíró: Molnár György
operatőr: Zádori Ferenc
díszlettervező: Dévényi Rita
jelmeztervező: Füzér Anni

szereplő(k):
Gubás Gabi (Emmi)
Kulka János (Gábor)

Garas Dezső
Benedek Miklós
Kováts Adél
Horváth József
Sipos Tamás
Galkó Balázs
Pindroch Csaba

Tévéfilm, az ismert regény újabb filmváltozata. A mulatságos, kedves, könnyed, szerelmes történet a nagyon korán elhunyt és kitűnő dramaturgiai érzéssel megáldott Aszlányi Károly írta, aki méltó követője lehetett volna a világhírű magyar film-forgatókönyvíróknak. A könnyed történet csöppet sem bárgyú, s a történet akár ma is játszódhatna. Ez mű fedezte fel Gubás Gabi a film számára.

*

Muhi Klára
Sok húhó Emmiért
Beszélgetések forgatás közben....

Aszlányi Károly Sok húhó Emmiért című regényét másodszor adaptálják mozgóképre. Az 1940-ben készült filmben Emmi, a démonikus csitrit Szeleczy Zita, a vonzó, elkényeztetett Málnássy földbirtokost Jávor Pál játszotta. A 98-as Emmi Molnár György rendezi, Kulka János és Gubás Gabi a bizarr szerelmespár.

Dunapart, Kisoroszi rév, igazi hőség, kb 30 fős stáb.. A harmincas években vagyunk, fontos, hogy ne jöjjön egyetlen motorcsónak se. Málnássy el szeretné adni a zakóját a révésznek, s ennivalót akar rajta venni. Napok óta úton van már szerelmével, kiszámíthatatlan Emmivel, aki ragaszkodott hozzá, hogy pénz nélkül túrázzanak...A jelenet összejött, a rendező ☐ megvette☐, a stábnak: ebédszünet...

Hogy találtad meg Emmi, az első filmszerepében debütáló Gubás Gabi személyében?

M.GY.: Elkezdtem keresni fiatal lányokat, és többek között Bálint Adrisnak is szóltam, mire ő megkérdezte, láttad már a Gubást? Mondom - a fényképét láttam, hiszen a Radnóti Színpad előtt szállok fel minden nap a trolibuszra...Aztán a próbafelvételek után végül kiderült, ehhez a figurához tényleg ő illik a legjobban.

Megjegyzem Aszlányi Emmije egy vörös démon.

M.Gy.: Aszlányi azt írja, nem is tudja igazán, hogy gyerek vagy felnőtt ez az Emmi,és nem is érti hogy ez a Málnássy miért szaladgál annyit utána, hiszen valójában nem is olyan kíváncsi.

Nekem ebben az egész Emmi történetben két aktuális dolog van. Az egyik hogy hagyva a hétköznapot, a politikát és az egyéb ócskaságokat, amik roppant fontosnak tűnnek, amúgy pedig teljesen lényegtelenek, foglalkozunk valami épeszű dologgal. Én egyébként más filmjeimben sem azokkal a botorságokkal vagyok elfoglalva, amivel az emberiség általában elrontja az életét, inkább valami aprósággal, szeretettel, szerelemmel, érzelemmel.. Az Emmi...nem krimi, nem lőnek, nem hal meg senki. Egyszerűen van egy pasas, eredetileg bölcsész, aki mindjárt öreg lesz, de még nem az, és most jön el az utolsó lehetőség, hogy szabadon éljen egy kicsit, hogy jusson neki valami igazi az életben. Ez a Málnássy egy elvetélt politikus, aki néhány évvel ezelőtt még szegény volt. Aztán belekeveredett a politikába, és hirtelen lett egy hatszáz holdas birtoka, kastéllyal. Ugye milyen ismerős helyzet? Most viszont épp nem kormánypárti politikus, tehát kezd tönkremenni. És elindul egy gyalogtúrára egy lánnyal, és odaadja magát egy igazi érzelemnek. A másik oldalról pedig az Emmi... egy ártatlanság elvesztésének története. Ez a lány elveszti az ártatlanságát, de nem olyan ócskán, ahogy ezt ma a magyar televíziós csatornákon naponta többször látjuk, hogy bemutatkoznak egymásnak, és rögtön be az ágyba, aholis iszonyatos üzekedés kezdődik... ez egy klassz lány, és nem adja könnyen magát, annak se, akit szeret.

Ha jól értem, száműzted az erotikát,amennyire csak lehet?

M.Gy.: Nem az erotikát, a pornográfiát száműztem. Remélem a film minden snittje erotikus. Csak finoman, olyan igazi módon, ahogyan valóban élünk, ahogyan rácsodálkozunk egymásra...

Málnássy karrierje tényleg nagyon ismerős. Akár napjainkba is áttehetted vona a darabot.

M.Gy.: Azért azt nem lehetne, sok okból. Megérdemli Aszlányi, hogy ne dolgozzuk át, másrészt azt hiszem, hogy a nézők, én is, szeretünk elmerülni egy korban. Jó játék... kosztümök vannak, másképp lehet viselni egy ruhát, másképp lehet egy kellékkal játszani, más terekben mozoghatunk, és ez jó. Jó nézni.

Biztos eldöntötted már a film stílusát, hangnemét. Vígjáték lesz, vagy kicsit inkább szatirikus?

M.Gy.: Vígjáték, de itt-ott bohózat is... ez tulajdonképpen elég nehéz... És még egy stílusprobléma van amit meg kell oldani, hogy egyrészt szerencsés, ha emlékeztet a film a harmincas évek nagy sikerű magyar filmvígjátékaira. Amit szeretünk azokból a filmekből, azt meg kellene valahogy menteni. Persze nálunk azért igazibb a férfi és igazibb a nő, mint akkor. A másik, ami talán kissé furcsán hangzik, hogy a mi filmünk egyfajta road movie, hiszen ezek itt vándorolnak, és a képi feldolgozás, meg a megközelítés is ezt a stílust próbálja megcélozni.

Milyen anyag van a kezeden? Mutasd be Aszlányi Károlyt, azt gondolom kevesen olvassák manapság.

M.Gy.: A harmincas éveknek hihetetlenül sok sikeres, néha elítélt, legalábbis az esztétika által elítélt darabgyárosa volt, akik ma már egyébként nem is annyira elítéltek, mert ugye később sokan közülük kimentek Amerikába, és nagy sikerű filmek tömegét írták. Az itthon maradtak közül Vaszary vagy Aszlányi volt legtehetségesebb. Olvastam olyan esztétikai vélekedést is,

hogya ha Aszlányi tovább él, ha nem hal meg harminc éves korában, akár Karinthy nagyságrendű íróvá érhetett volna. Egyébként úgy tudom, a Nemzeti Színház dramaturgja is volt. Az Emmiben az az érdekes, hogy miközben egyik oldalról kielégíti a korigényt, öregedő ember szeressen bele fiatal lányba, legyen kastély is, ne lássunk szegény embereket, mégsem az a hazug gépíró-vezérigazgató szituáció ez, sokkal valóságosabb, sokkal igazabb, miközben játékos és könnyed. S az egész regény szerkesztési módja is korszerűbb. Aszlányi - megőrizve a Közép-Európában magas színvonalon űzött vígjátéki stílust, a sajátos pesti humort -, hozott valamit az akkor rendkívül korszerű amerikai dramaturgiából. Gondoljunk csak a Hét pofonra.

Végül is te szeretsz a húszas, harmincas évek írói között jönni-menni...

M.Gy.: Lehet, hogy Aszlányink otthon nem volt, de Vaszary, Török Rezső, és persze Márai, Zilahy művei ott voltak a könyvespolcon. És hát az ember, a gyerekeMBER, akkor még legalábbis elolvasta, ami a könyvespolcon volt. Egyébként épp utánagondoltunk a munkatársaimmal, 1935-ig - az Emmi.. ekkor íródott, még sosem jutottam el. 1920-körül mindig elakadtam... Az előző filmem irodalmi alapanyaga, Kosztolányi A rossz orvosa korábbi történet volt, 20-ban íródott. Csáth Gáza írásai is korábbiak, amiből A varázsló álma készült...

Egy ilyen könnyedebb darabot, ráadásul rendelt munkát az ember ugyanolyan lelkesedéssel csinál, mint hogyha Kosztolányit, vagy Csáthot adaptálna, amit ő választhatott?

M.Gy.: Ugyanolyan rendszeresen meg kell csinálni, bármibe fog is az ember. De van a megrendelt munka, meg van a szívügy. Ez persze nem valami privát fájdalom. Én pl nem vagyok kábítószeres, sose voltam, A varázsló álma - ami a leghíresebb dolgozatom, hiszen bevásárolták a new york-i Modern Művészetek Múzeumának filmgyűjteményébe -, mégis nagyon személyes ügyem, millió apró kis titok miatt. De például Füst Milán Három idegen úr című darabjának adaptációját megrendelték tőlem, és nem hiszem, hogy az látszana rajta, hogy csak úgy odakentük..

Ismered a Jávor Pállal, és Szelecky Zitával készült Emmi-filmet?

M.Gy.: Tudom, hogy létezik, felfedeztem a filmlexikonban, de nem néztem meg. Először úgy gondoltam, hogy megnézem, aztán rájöttem, hogy jobb, ha nem.

Délután az elcsigázott, kiéhezett Kulka-Málnássynak a kellékes kikészít egy nagy adag angolszalonnát. Emmi végül megszánta a férfit, szerzett ennivalót, s most Kulka tömi a szájába a nagy zsíros katonákat, közeliben, kistótálban, ansnittben...Végre jó, végre kész...

Játszotta már esetleg színpadon Aszlányi Emmijét?

Kulka János: Nem. És úgy tudom, nem is játszották ezt a darabot a háború óta. Most viszont bemutatják Szegeden.

Ezek szerint ez most valamiért érdekes.

Kulka János: Meg szokott történni ez darabokkal vagy történetekkel, hogy egyszer csak előkerülnek, és több helyen fölbukkannak. De filmet csináltak belőle, még a harmincas években, azt tudom. Jávor, Szeleczy, Csontos voltak a főszereplők. Nem láttam egyébként, de majd ha befejeztük a forgatást, megnézem.

Nagyon messze esik ez a színjátszás, amit itt Gubás Gabival, Garas Dezsővel, Benedek Miklóssal nyújtanak, attól a régítől?

Kulka János: Nem tudom, én nagyon szeretem ezeket a régi filmeket. És ritkán érzem, amit mondani szoktak, hogy a színészek olyan régiesen játszanak. Én azt szeretem, hogy annyira odaadóan, olyan erősen jelen vannak. Aki férfi, az nagyon férfi, aki nő, az nagyon nő.... igazi jó színjátszás volt ez. Karádyt is nagyon szeretem, pedig bántják, de én egyáltalán nem látom rossznak. És arról sem szabad megfeledkezni, hogy ezek a színészek az akkori színházi élet kimagasló egyéniségei egyben.

Lehet egy ilyen figurát, mint pl ez a Málnássy, máshogy alakítani, mint sztárként? Arra gondolok, hogy Jávor Pál mindenekelőtt "a Jávor" volt ebben a szerepben és csak mellékesen Málnássy Gábor. És maga "a Kulka" itt, és csak másodsorban egy szerelmes földbirtokos a harmincas évekből...

Kulka János: Á, nem úgy van ez! Nem is tudom... A fölvetés mindenesetre nagyon megtisztelő, de nem tudok rá válaszolni, mert bennem ez nem így van. Azt tudom, hogy ez egy nagyon jól játszható szerep. És számomra is csoda, hogy van egy film, amiben én hihetetlen módon elejétől a végéig játszom.

Végül is kicsoda ez a Málnássy Gábor?

Kulka János: Úgy van ez, tudja, hogy az ember elhiteti magával, hogy az a figura ő maga. De hát ez nem egy tudományos foglalkozás. Legalábbis beszélni erről nagyon nehéz.

Milyen tónusa lesz ennek az alakításnak? Nevetni fogunk a figurán, meg a helyzeteken, vagy nagyon is komoly melodrámat látunk majd?

Kulka János: Végülis valóságosnak kell lenni. Aztán hogy nevetnek a nézők, vagy nem, az nem az én dolgom. De mindenképpen kerülendő, hogy viccesek legyünk, az egészen biztos. Valódi helyzeteket kell a lehető leghitelesebben játszani. A színpadon is mindig kerülendő, hogy az ember vicces legyen, el kell felejtetni, hogy mondjuk vígjátékot játszunk.

Azért amikor most le kellett nyelnie azt a rengeteg szalonnát, többször egymás után, azt az egész stáb nagyon viccesnek találta...

Kulka János: Ez nagyon jó példa, mert azt nekem igazából le kellett nyelnem. Ez az ember igazából éhes, tényleg nem evett reggel óta, egy elkényeztetett gazdag ember, és így estefelé elállatiasodik, és két kézzel tömi magába a szalonnát és a kenyeret. De nekem ezt ugyanúgy kell csinálnom egy Shakespeare-ben mint egy Aszlányiban. És esetleg a filmben ez a maga helyén majd mosolyt fakaszt.

Néhány jelenetet végignézttem, hogy hogyan születik, és úgy tűnt, hogy, amit a Gabival csinálnak, inkább színházias, semmint filmes.

Kulka János: Én életemben nem forgattam filmet így, hogy szinte minden jelenetben játszom. És utálok is forgatni. Mert nem tudom, hogy kell csinálni, tudja, hogy most akkor ez kicsit sok, az meg kicsit kevés... Én ugyanúgy játszom, ahogy a színpadon szoktam, de ott sokkal föl szabadultabb, sokkal gátlástalanabb vagyok. Tulajdonképpen nem szeretem ezt, hogy ilyen picikés részekből áll össze az egész. Kis vacakolások, közelik, ahol csak úgy nézni kell... A színpadon soha nem vagyok zavarban, bármit gondolkodás nélkül megcsinálok, de valahogy feszengés van bennem a kamerától. Egy dolgot tudok, és megtanultam, hogy tudniillik nincs más, mint az ember személyisége, saját érzései, gondolatai, és nagyon erős koncentrációval ezt valahogy közvetíteni lehet. Egyébként szerintem annak sokkal nehezebb, aki csak filmezik. És esetleg utána kerül színpadra, mert a színpadnak annyira szigorú törvényei vannak... De most mennem kell....mert Molnár Gyuri integet...

Milyen jelenet jön?

Kulka János: Két csendőrt bekísér minket az őrszobára, mert Gabival dinnyét loptunk...

A csendőrös jelenet óta eltelt egy nap. Még mindig Kisoroszi. Vízpart, tűző nap, örökös átállások. Az operatőr a rendezővel minden jelenet előtt bebújik egy nagy fekete lepel alá. Ott van a kontroll monitor. A kívülállónak sokszor olyan komikus, ahogy ez a sok felnőtt filmesdit játszik...

A Magyar Televízió a megrendelő. De talán nem elképzelhetetlen, hogy eljut a moziba is az Emmi...?

M.Gy.: Nem tudom, nem is gondoltunk rá, nem is arra készült. Bár én mindent el tudok képzelni a mai világban, lehet, hogy meg is néznék, nem tudom.

Onnan jutott ez eszembe, hogy le van maszkolva a kép, alul és fölül, és ettől inkább mozifilmszerű, amit látok...

M.Gy.: Több okból van kitakarva a kép, egyrészt kompozíciós okok miatt. Ez mindig elhatározás kérdése, - a szűk lehetőségeink közül az egyik -, hogy milyen képkivágásban dolgozzunk. Másrészt az is nagyon fontos, hogy ne ugyanaz a megjelenési formája, ha úgy tetszik □ csomagolása □ legyen a darabnak a műsorfolyamban, mint a futó műsoroknak, vetélkedőknek, reklámoknak... Egyébként az, hogy hol jelenik meg egy film manapság, és kik a valódi nézői, teljesen átalakulóban van. Kivéve tán azt az évi kb száz amerikai nagyprodukciót, amelyik végül is körbejárja a világ mozijait, minden elkészült film igazi megjelenési helye ma már a televízió. A mozi szinte csak afféle promóció. Pár évvel ezelőtt döbbenetesen meg ezen a tendencián először, amikor hallottam, hogy az új Alain Delon-filmet csak háromezren nézték meg a moziban. Szórakoztató film volt világsztárral... aztán megvették a televíziók, és teljesen rendbe jöttek az arányok.

Ha már itt tartunk, épp a magyar szakmai közgondolkodásban évtizedekig élesen elvált

egymástól a tévéjáték és a mozifilm...

M.Gy.: Végsősoron ez már akkor is azon múlt, hogy ki hol tudott filmet csinálni. Én magam pl egy ilyen köztes ember voltam, vagyok, se nem filmes, se nem tévés.... Illetve mindkettő. Azt mondják, a langyosokat kiköpi az Úristen. De azzal is vigasztalhatom magam, hogy felül állok mindenféle szakmai csoporton, vagy klikken.

Te azon kevesek közé tartozol, akik most itt az utolsó nagyon gyászos évek alatt is sikeres produciókat csináltak. Kérdés persze, mit is jelent a siker fogalma ma.

M.Gy.: Ezek tényleg furcsa dolgok. A rossz orvost, amit nem küldtek el egyetlen fesztiválra sem, a moziban sem ment sokáig, majdnem kétmillió ember megnézte a televízióban. Minden ötödik magyar ember. Ez azért nagy szám. A Dallas alatt volt persze a nézettsége, de benn volt az első tízben abban a hónapban. Az Anna filmjét kevesebben nézték meg, de nyert mindenféle díjakat. Amikor futott, a Sose halunk meg után a második legnézettebb film volt. Persze nagy szünet volt a kettő között, de hát nem ilyen rémes háromezres statisztikája volt. Persze annak, hogy nem mennek be az emberek a moziba, millió oka van. Azok a középosztálybeli emberek, akik ilyen filmeket megnéznék, nem is tudnak ma kifizetni ezer-ezerötszáz forintot két mozijegyért.

Az, hogy videóra készül az Emmi, jelent-e neked megalkuvást?

M.Gy.: A celluloid fel sem merülhet. Annyira megdrágítaná. De tudnék mondani előnyeit a videotechnikának, például hogy nem kell annyira spórolni a nyersanyaggal, nincs az az örült reszketés, ha mondjuk csak valami vacak kamerát sikerül szerezni...

A két kérdés-válasz között kb egy hét telik el. A vízparti jelenetek hál istennek elfogytak. És egyszer sem esett az eső. Lazító jelenetek Budapesten, a hosszú zsenyei leköltözés előtt.

M.Gy.: Ma egy könnyebb nap van. Szeretem az ilyen napokat, amikor mindenki dolgozik keményen, de fontosabb a jelenlét mint az átélés. Ez a filmezésnek az a része, ami a vágás alatt válik nagyon fontossá. Tehát: kijön az ajtón, bemegy az ajtón, zene jön alá. Ma egy ilyen montázs nap van. Figyelnem kell, hogy ki ne zökkenjünk a stílusból, de igazából nem nehéz. A forgatás egyharmadán vagyunk túl, technikailag elég nehéz dolgokon... pedig féltünk, hogy tönkretesz minket az eső. De nem esett. Egész Pest környékén esett, csak nálunk nem. És ez jó jel. Ha egy film hagyja magát, széttesz kezét-lábát, s engedi magát megcsinálni... ebben van valami misztikus.

Pontosan úgy történik minden, mint ahogyan leírtátok a forgatókönyvben?

M.Gy.: Tulajdonképpen ma már több szabadságot engedélyezek magamnak, mint régebben. Régen nagyon precízen leírtam mindent. Most is elég precíz vagyok, de azért belül van egy kis szabadság... nem feltétlenül egy snittnek kell lenni, ami három, vagy megfordítva. És nem tudom, hogy ez jó tulajdonság-e, de énbennem lejátsszódik előre a film. Hallom a színészek hangján a mondatokat. És ha rosszabb, akkor addig szekírozom őket, amíg nem úgy mondják...

Nem fárad a stáb?

M.Gy.: Ha jó emlékszem az ötödik vagy hatodik nap, az elmúlt péntek elég válságos volt. Agyonhajszoltak voltunk az alkonyi felvételek miatt, robbantás is volt, be kellett menni egy tehéncsorda közé... De ilyen holtpontra mindig van. Állítólag Keleti Mártonnak volt egy legendás forgatókönyve, amibe az ötödik naphoz azt írta: ordítás.

Jelzed valamivel az egyes napok végén a forgatókönyvben, hogy ezen túl vagytok?

M.Gy.: Persze, egyrészt a nézésirányokat még mindig írom, a fejemben bent van már ennyi év után, de mégiscsak írom, aztán behajtom a sarkát, otthon még átolvasom, hogy valóban felvettük-e, ahogy kell, és végül kivágom a sarkot. Amit másnap kell felvenni, azt az oldalt pedig félbehajtom.

Még mindig hátravan egy hét. Az ékszerdoboz-forma zsenyei kastélyban kell szerencsére eltölteni. Megérkezik Garas. Az átállások hosszú óráit újságjába temetkezve tölti. Nem valami barátságos. Interjút sem akar adni. Benedek is itt van. Ő sokkal kedvesebb. Aztán végül mégsem beszélgetünk.

Azért ez nagy törődés, nem? Mégiscsak három-négy hétig együtt lenni.

M.Gy.: Hát persze, de jó is. Egy nagy kaland, egy nagy utazás.

És vagy te ennek a csapatnak a pszichológusa is? Vagy fel kell ezt vállalni?

M.Gy.: Igen, igen. Én egy ilyen apuka vagyok, mindenki panaszkodik nekem, elmondja az összes baját, meghallgatom, és akkor már jó nekik.

És mi látszik a musztereken? Már nagyon sok jelenet megvan...

M.Gy.: Itt ez a monitor, tehát állandóan nézzük, ami készül, és ma is musztereltünk.

Azt hiszem, rendben van. Ennek persze van egy útja. Az ember a felvétel környékén eufórikus állapotban van. Aztán összerakja az anyagot és kétségbe esik. Utána kicsit finomít a vágáson, és akkor rendbe jön az anyag és minden a helyére kerül. Mint a színházban. A részpróbákon borzasztó lelkes vagy, az első jelmezes főpróba, ami díszletben zajlik, mindig iszonyú szomorú képet mutat, aztán helyreáll valahogy a rend. Valószínűleg kikerülhetetlenek ezek az állomások.

Kérdeztem Garas Dezsőt, hogy milyen instrukciókat szoktál adni. Azt mondta, kérdezzem meg tőled.

M.Gy.: Én ezen nem gondolkodom, hogy én hogy viselkedem ebben a helyzetben, különböző eszközökkel megpróbálom kihozni, hogy a színészek olyan hangulatban legyenek, amit szeretnék. És van, amikor nagyon keményen megmondom, hogy ez borzasztó, máskor meg megmutatom, hogy hova kell leülni. És hogy lassan, vagy gyorsan. Egyszer Jordán és Udvaros

előadták, hogy én hogy játszok elő... nagy röhögés volt belőle, de hát istenem.

Azt mondják, hogy mindig nyugalom és kedély van a forgatásaidon. Látszik az egy végső anyagon, hogy milyen volt a forgatás?

M.Gy.: Persze. Persze.

Egy pokoli rossz hangulatú forgatásból nem sülni ki remekmű?

M.Gy.: De. Csak nem biztos, hogy egy vígjátéknak ez feltétlen jót tesz... Lehet remekmű, mindenki hisztizik, borzasztó állapotban van, s mindez esetleg a színész hitelességét javítja. Ha olyan a mű. Nem tudom, minden lehet.

Megmondod, hogy mennyibe került az Emmi...?

M.Gy.: Nem. Megfogadtam, hogy erről sosem fogok nyilatkozni. Mert amikor egy országban sok szavalák az ÁFA, a TB járulék, a kezelési költség, a gyártó haszna, akkor nincs értelme kimondani egy sokmilliós összeget. Ugyis az a közhangulat, hogy milyen rengeteg forintot pazarolnak el a filmgyártásra. És közben ezeknek az összegeknek a fele sem igaz. Az aki gyártja, kézhez sem kapja az egyharmadát sem. Én csak azt szeretném, hogy gazdagabbnak látszódjon a képeken ez a produkció, mint amennyire volt.

Úgy tűnik, nem vagy egy gigantomán rendező.

M.Gy.: De. Én abszolút gigantomán vagyok, csak nem áll módomban a gigantomániámat kiélni. Jobb lenne, ha itt Zsenyén nem három kertész vonulna fel, hanem harminchárom. De úgy áll a dolog, hogy könnyen ez lehet az utolsó tévéfilm a Magyar Televízió történetében. Az elsőt nem én csináltam, de az utolsót lehet, hogy én csinálom.